

Családjogi Charta

A Családjogi Charta kiadására az 1980-ban Rómában összegyűlt püspöki szinódus javaslatára került sor. Az a célja, hogy minden mai ember, keresztények és nem keresztények számára kimerítő és rendszeres összefoglalást adjon a család alapvető jogairól.

Bevezetés

Tekintettel arra, hogy

A) az emberi jogoknak alapvetően fontos társadalmi dimenziói vannak, amelyek a családban jutnak kifejezésre;

B) a család alapja a házasság, a férfi és nő bensőséges, egymást kiegészítő egyesülése, amelyet a házasság szabad elhatározásból vállalt és nyilvánosan megerősített köteleke hoz létre, az élet továbbadása érdekében;

C) a házasság az a természetes intézmény, amelynek feladata az élet továbbadása;

D) a család, mint természetes társulás, az állam, vagy más közösség előtt jön létre, és sajátos, elidegeníthetetlen jogai vannak;

E) a család több, mint egyszerű jogi, szociológiai, vagy gazdasági közösség; a szeretet s szolidaritás közösségét valósítja meg. Az a feladata, hogy a kulturális, erkölcsi, szociális, lelki és vallási értékeket továbbadja, amelyek szükségesek a családtagok és a társadalom életéhez;

F) a családban több nemzedék él együtt, egymást segítve; benne az egyének és a társadalom jogai és igényei összhangba kerülnek;

G) a családot és társadalmat szoros kötelekek fűzik egybe: egymást kiegészítve egyaránt fontos szerepet vállalnak az egyes ember és az egész emberiség védelme érdekében;

H) a történelem folyamán több kultúra tapasztalatai mutatták meg a társadalomnak, hogy a család intézménye szükséges, s azt védeni kell;

I) a társadalom, különösképpen az állam és a nemzetközi szervek védeni tartoznak a családot, politikai, gazdasági, társadalmi és jogi eszközökkel, erősíteniük kell a család egységét és szilárdságát, hogy az kifejthesse sajátos működését;

J) a család jogait, alapvető igényeit, jólétét és értékeit ugyan ma már egyre inkább figyelembe veszik, mégis gyakran semmibe veszik, sőt fenyegetik egyes törvények, társadalmi-gazdasági intézmények és programok;

K) sok család kényszerül nyomorúságos helyzetben élni, s ez lehetetlenné teszi, hogy hivatásukat méltósággal betöltsék;

L) a katolikus egyház tudja, hogy az egyén és a társadalom, sőt az egyház java is a család kezében van, és küldetése alapján minden embernek hirdeti Istennek az emberi természetbe írt tervét a házasságról és a családról, ezért segíti és védi ezt a két intézményt minden támadástól;

M) az 1980-ban összegyűlt püspöki szinódus egyértelműen azt ajánlotta, hogy szerkesszenek egy családjogi chartát, és juttassák el azt minden érdekelthez;

a Szentszék a püspökkari konferenciákkal való tanácskozás után közreadja az itt következő

Családjogi Chartát,

és felhívja az államokat, a nemzetközi szervezeteket, valamennyi érdekelt intézményt és egyént, hogy mozdítsák elő e jogok tiszteletbentartását, elismerését és alkalmazását.

1. §

Mindenkinek joga van szabadon megválasztani azt az állapotot, amelyben élni kíván, tehát, hogy akar-e családot alapítani, vagy pedig nőtlen, ill. hajadon kíván-e maradni.

a) Minden férfinak és nőnek, aki elérte a házassághoz szükséges életkort és rendelkezik a kellő adottságokkal, joga van házasságot kötni és családot alapítani, mindféle hátrányos megkülönböztetés nélkül; e jog gyakorlását – állandó, vagy ideiglenes jelleggel csak akkor lehet törvényesen korlátozni, ha ezt magát a házasság intézményét, vagy annak nyilvános és szociális jelentőségét érintő súlyos körülmények indokolják; azonban minden esetben tiszteletben kell tartani a személyek méltóságát és alapvető jogait.

b) Azok a személyek, akik házasságot kívánnak kötni és családot kívánnak alapítani, joggal várhatják a társadalomtól, hogy olyan erkölcsi, nevelési, szociális és gazdasági körülményeket teremtsenek számukra, amelyek lehetővé teszik, hogy ezt teljes érettséggel és felelősséggel megtehessek.

c) A házasság intézményének értékét az államhatalomnak kell elismernie, a házasságon kívül élő párok helyzete nem lehet azonos a törvényes házasságban élőkével.

2. §

Házasság csak a házasfelek szabad és teljes beleegyezésének kinyilvánítása alapján jöhet létre.

a) Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy egyes kultúrákban a családoknak hagyományos szerep jut gyermekeik döntésének irányításában, azonban kerülni kell minden erőszakot, amellyel meggátolnák a házastárs szabad megválasztását.

b) A jövődő házastársaknak joguk van vallásuk szabad gyakorlásához; ezt a jogot sértené, ha olyan feltételt szabnának a házasság megkötésére, hogy tagadják meg hitüket, vagy tegyenek a lelkiismeretükkel ellenkező hitvallást.

c) A házastársak mint férfi és nő, egymást kiegészítik; a házasságban azonos a méltóságuk, és egyformák a jogaik.

3. §

A házastársak elidegeníthetetlen joga, hogy eldöntsék, milyen időközönként hány gyermeket kívánnak világra hozni, figyelembe véve egymás, a gyermekek, a család és társadalom iránti kötelességeiket, az értékek helyes rangsora szerint, az objektív erkölcsi törvény értelmében, amely kizárja a fogamzásgátlók, a sterilizáció és az abortusz alkalmazását.

a) Ha közhatalom képviselői vagy magánszervezetek bármi módon korlátozni igyekeznek a házastársaknak ezzel kapcsolatos elhatározásait, akkor súlyosan sértik az emberi méltóságot és igazságosságot.

b) A nemzetközi kapcsolatok terén, a fejlesztésre szánt gazdasági segélynyújtást nem szabad ahhoz a feltételhez kötni, hogy a segélyezett népek fogadják el a fogamzásgátlók, a sterilizáció és abortusz alkalmazását.

c) A családnak joga van a társadalom segítségére a gyermekek világra hozatalában és fölnevelésében. A sokgyermekes házastársak jogosan támaszthatnak igényt megfelelő támogatásra, és semmiféle megkülönböztetést nem szabad velük szemben alkalmazni.

4. §

Az emberi életet a fogantatás pillanatától kezdve feltétlen tiszteletben kell tartani és védelemben kell részesíteni.

a) Az abortusz közvetlenül megsérti az ember alapvető jogát az élethez.

b) Az emberi méltóság tiszteletben tartása kizárja a magzattal való mindenféle kísérletezést vagy kizsákmányolást.

c) Az emberi személyiség genetikai örökségével való bármilyen manipuláció, ami nem a rendellenességek elhárítására irányul, sérti a személy testi integritásához való jogát és ellentétben áll a család javával.

d) A gyermeknek születése előtt és után egyaránt joga van különleges védelemre, ugyanígy az anyának is joga van erre a védelemre a terhesség alatt és a születést követő időben.

e) Személyiségének fejlődése érdekében minden gyermeknek, akár házasságban, akár házasságon kívül született, egyformán joga van a társadalom védelmére.

f) Az árvák és a szüleik támogatásától megfosztott gyermekek a társadalom különleges védelmét élvezik. Ha a gyermekeket nevelőszülők gondozására kell bízni, vagy örökbe kell adni, az állam hozzon megfelelő törvényeket, amelyek megkönnyítik, hogy az arra alkalmas családok gyermekeket vegyenek magukhoz, ugyanakkor azonban tiszteletben kell tartani a szülők természetes jogait.

g) A fogyatékos gyermekeknek joga van ahhoz, hogy a családi otthonban és az iskolában olyan környezetben nőjenek fel, amely biztosítja emberi fejlődésüket.

5. §

Minthogy a szülők adtak életet gyermekeiknek, eredeti, elsőrendű és elidege-híthetetlen joguk azok nevelése; ezért el kell ismeri őket, mint gyermekeik elsődleges és legfőbb nevelőit.

a) A szülőknek jogában áll gyermekeiket saját erkölcsi és vallási meggyőződésük szerint nevelni, figyelembe véve a család kulturális hagyományait, a gyermek java és méltósága érdekében. A társadalomtól pedig meg kell kapniuk minden segítséget ahhoz, hogy nevelői feladatuknak megfelelő módon tegyenek eleget.

b) A szülőknek jogában áll, hogy szabadon válasszák meg, milyen iskolába küldik gyermekeiket, vagy milyen más módon nevelik őket lelkiismeretüknek megfelelően. A hatóságoknak a közsegélyeket úgy kell elosztaniuk, hogy a szülők valóban szabadon élhessenek ezzel a jogukkal anélkül, hogy méltánytalan terheket kellene vállalniuk. A szülőknek sem közvetlenül, sem közvetve ne kelljen külön terheket vállalniuk, ami akadályozná vagy korlátozná e joguk szabad gyakorlását.

c) A szülőknek joguk van azt kívánni, hogy gyermekeik ne kényszerüljenek olyan oktatásban részt venni, ami nincs összhangban saját erkölcsi és vallási meggyőződésükkel. Elsősorban a szexuális nevelés – mivel az a szülők alapvető joga – folyjék a szülők gondos ellenőrzése alatt, akár otthon, akár az általuk választott és ellenőrzött oktatási intézményben.

d) A szülők jogait sérti, ha az állam olyan oktatási rendszert tesz kötelezővé, amelyből minden vallási nevelés ki van zárva.

e) A szülők alapvető joga, hogy biztosítsák az együttműködés minden formáját a szülők, oktatók s az iskola vezetői között; és főleg, hogy az állampolgárok bele szólhassanak az iskolák működésébe és az oktatáspolitiká megvalósításába.

f) A család joggal elvárhatja, hogy a társadalmi kommunikációs eszközök a társadalom építésének pozitív eszközei legyenek, és támogassák a család alapvető értékeit. Ugyanakkor a családnak joga van ahhoz, hogy elsősorban legfiatalabb tagjait megvédje a tömegkommunikációs eszközök negatív hatásaitól.

6. §

A család jogaihoz tartozik, hogy mint család éljen és fejlődjék.

a) A hatóságok tartoznak tiszteletben tartani a család méltóságát, jogos függetlenségét, bensőségét, egységét és szilárdságát.

b) A válás megkárosítja a családnak és házasságnak az intézményét.

c) A nagyobb család rendszerét is tiszteletben kell tartani, és segíteni kell abban, hogy betöltse hagyományos szerepét a szolidaritás és kölcsönös segítségnyújtás jegyében, ugyanakkor tiszteletben kell tartani a szűkebb család jogait, és az egyes családtagok méltóságát.

7. §

Minden családnak joga van ahhoz, hogy otthonában vallásos életet éljen a szülők vezetése mellett, ezenkívül nyilvánosan megvallhassa és terjeszthesse hitét, hogy részt vegyen a nyilvános istentiszteleteken és az általuk szabadon választott vallásoktatási alkalmakon, mégpedig minden hátrányos megkülönböztetés veszélye nélkül.

8. §

A családnak joga van arra, hogy a társadalom építésében részt vegyen szociális és politikai tevékenységével.

a) A családoknak jogában áll, hogy más családokkal és intézményekkel egyesüléseket alakítsanak, így a család sajátos szerepét megfelelően és hatékonyan töltsék be; hogy a család jogait megvédjék, javát előmozdítsák, és érdekeit képviseljék.

b) Gazdasági, társadalmi, jogi és kulturális vonatkozásban figyelembe kell venni a családok és családi egyesülések szerepét az olyan programok szervezésében és lebonyolításában, amelyek érintik a családi életet.

9. §

A családok jogosan számíthatnak a hatóságok megfelelő családi politikájára jogi, gazdasági, társadalmi és pénzügyi téren, hátrányos megkülönböztetés nélkül.

a) A családoknak joga van arra, hogy részesüljenek mindazokban a gazdasági javakban, amelyek méltóságuknak és teljes kibontakozásuknak megfelelő élet-színvonalat biztosítanak számukra. Nem szabad őket megakadályozni abban, hogy megszerezzenek vagy megtartsanak olyan javakat, amelyek kedveznek a ki-egyensúlyozott családi életnek; az öröklési és vagyonátruházási jognak tiszteletben kell tartania a családtagok igényeit és jogait.

b) A családoknak biztosítani kell azt a jogot, hogy részesüljenek a szükséges szociális juttatásokban: elsősorban egyik, vagy mindkét szülő halála esetére, ha egyik házafél kiválik a családból; baleset, betegség, rokkantság esetére; vagy ha a családra külön teher hárul öregség, fogyatékoság, vagy a gyermekek nevelése következtében.

c) Az öregeknek joguk van saját családjuk kebelében, vagy ha ez lehetetlen lenne, megfelelő intézményeknél olyan körülmények között élni, hogy öregkorukat derűsen, koruknak megfelelő tevékenység mellett élhessék, és részt vehessenek a társadalom életében.

d) A család jogait és igényeit, főleg a családi egység értékét figyelembe kell venni a büntetésvégrehajtási politikában; oly módon, hogy az elítélt vagy letartóztatott kapcsolatban maradhasson a családjával, s megfelelő támogatásban részesüljenek a családtag letartóztatása alatt.

10. §

A családoknak joga van olyan társadalmi és gazdasági rendhez, amelyben a munka szervezése lehetővé teszi, hogy a családtagok együtt élhessenek; nem akadályozzák a család egységét, jólétét, egészségét és szilárdságát, és lehetőséget adnak egészséges szabadidő foglalkozásokra is.

a) A munka díjazásának elegendőnek kell lenni ahhoz, hogy méltó módon családot lehessen belőle alapítani és fenntartani, akár úgynevezett „családi fizetés”, akár más szociális juttatások formájában, mint pl. a családi pótlék, vagy az egyik szülő otthoni munkájának díjazása; a fizetésnek olyannak kell lennie, hogy a családjára ne kényszerüljön házonkívüli munka vállalására, a család, de különösen a gyermekek nevelése rovására.

b) Az anya otthoni munkáját el kell ismerni és tiszteletben kell tartani, a család és a társadalom javára gyakorolt értéke miatt.

11. §

A családnak joga van tisztességes lakásra, amely alkalmas a családi életre, és arányban van a családtagok számával, olyan környezetben, ahol biztosítva vannak a család és a közösség életéhez szükséges szolgáltatások.

12. §

A bevándorlók és vendégmunkások családjainak ugyanolyan védelemre van joga, mint a többi családoknak.

a) A bevándorló családoknak joguk van ahhoz, hogy kultúrájukat tiszteletben tartsák, megkapják a szükséges segítséget, hogy beilleszkedhessenek abba a közösségbe, amelyben dolgoznak.

b) A vendégmunkásoknak joguk van ahhoz, hogy meglátogathassák családjukat, vagy azok őket, és hogy minél előbb együtt élhessenek velük.

c) A menekülteknek joguk van a hatóságok és nemzetközi szervezetek segítségéhez, amely megkönnyíti a családok egyesítését.

Osservatore Romano, 1983. november 29.

